

מעדני אשר

גיליון שפ"ב
(שנה ח')
פרשת ראה תשע"א

וי"ל ע"י
מכון "מעדני אשר"

הגליונות ברחבי תכל יוצאים לזכותו של הרב ברוך בן מרים ומרת שיינדל מלכה בת חיה פייגא

על מה שמכו העולם בשבת לנדור כסף לצדקה הרי קימ"ל דאסור לעשות נדרים אף לצורך צדקה?
בפרשתו ט"ז ד' כי יהיה בך אביון וגו' לא תאמץ את לבבך ולא תקפוצ וגו' כי פתח תפתח את ידך.

יש לחקור האם לנדור כסף לצדקה יש איסור כמו סתם נדר שיש איסור לעשות נדר או דילמא בצדקה אין איסור לנדור.

הנה קימ"ל יורה דעה הלכות נדרים סימן ר"ג סעיף ד' דצריך לזהר שלא ידור שום דבר, ואפילו צדקה אין טוב לידור אלא אם ישנו בידו, יתן מיד ואם לאו, לא ידור עד שיהיה לו, ואם פוסקים צדקה וצריך לפסוק עמהם, יאמר בלא נדר.

ובגליון מהרש"א מביא שהרשב"א חולק ב' עמוד א' חולק על הש"ע וסבירא ליה דבנדר לעניים שהוא מצוה וחובה, מותר לנדור לצדקה.

וכן כתב בשו"ת רדב"ז חלק ג' סימן תמ"א דבצדקה לא אמרינן טוב אשר לא תידור, ומותר לכתחלה לנדור לצורך צדקה.

וכתב ב' טעמים לדבר:

האחד אין הדברים אמורים שיש איסור לנדור אלא בנדבה ונדר שאינו מקיים בה מצוה כגון קרבנות שאינו מחויב בהם מן הדין אלא עתה בא להתחייב דבהכי פליגי ר"מ ור"י האם מותר לנדור, אבל צדקה הוא מצות עשה שהוא מחוייב בה, ומנין שנשבעין לקיים את המצוה לזרזי נפשיה דכתיב נשבעתי ואקיימה לשמור משפטי צדקך, לפיכך אם רואה עצמו מתרשל במצות הצדקה מצוה עלינו לומר הרי עלי כך וכך לצדקה כדי לזרז עצמו ולא יכול לחזור בו או שיאמר הרי זו לצדקה, ואם רואה עצמו זריז ונשכר במצות הצדקה אז טוב לו שיתן אותה בלא קבלת נדר או נדבה.

השני הרי לא הותר הנסיון במצוה מן המצות, אלא במצות צדקה והאומר טלע זה לצדקה כדי שיחיה בני ה"ז צדקה דכתיב ובחונני נא בזאת והמעשר היינו הצדקה, וטעמא דמילתא משום תקנת העניים, ואם הנסיון שהוא אסור מן התורה דכתיב לא תנסון וכו' התירו הכתוב מפני תקנת העניים, הנדר שאינו אסור אלא משום דילמא אתי לידי תקלה, אינו דין שיהא מותר מפני תקנת העניים, לכן בודאי שמותר לנדור לצורך צדקה.

הנה בריטב"א נדרים י' ע"א כתב וז"ל איך אמרינן דאסור לנדור, והלא מקרא מלא כתוב וידר ישראל נדר לה' ויאמר אם נתון תתן, תרצו בתוס' חולק ב' ע"ב דשעת צרה שאני דאמרינן במדרש לאמר לדורות שיהיו נודרים בעת צרה, פירוש אם הוא חולה או בנו וכיוצא זו מותר לו לאמר כך וכך אתן אם אתרפא או אנצל מצרה, וזה היה נדרו של יעקב.

ולפי זה כותב הריטב"א דבר נפלא: וז"ל ומפני זה נהגו במקצת מקומות ליתן צדקות ושמן למאור בראש השנה ויום הכפורים בלבד, לפי שהוא יום הדין ספרי חיים פתוחים לפניו יתברך והוא עת צרה, ולכך נודרין כדי להניצל מן הדין.

ומקשה הריטב"א: אבל מקומות שנוהגים לנדור אף בשבת ויו"ט על מה שמכו הרי קימ"ל דיש איסור לנדור אף לצדקה.

ומתריץ הריטב"א בכמה אופנים:

א. יש ליישב מנהגם שעושים כן מפני שיש מעצור לעניים ואם לא ידרו להם היום שהוא יום כנופיא לא יהיה לעניים די צרכם, ולפיכך סומכין להקל בדבר מפני מחסור העניים שעומדין בצער.

ב. שהרי ממנים גבאים לגבותה לאלתר למחר, וכיון שנדר חובה רבים יתבייש הוא ולא יאחר כלל.

והנה בשו"ת שבט הלוי חלק ד' סימן קכ"ה הקשה על זה: ולכאורה לפי מציאות שלנו היום לא שייך זה כל כך, ועוד דנוהגין לנדור גם שלא לצורך עניים ודברים שאין לגדור אותם כבעת צרה.

וכותב דלאחר זמן מצא לשון רבינו יונה בשע"ת שער ג' ע"ב, וז"ל אבל צדיק חונן ונותן מבלתי שיידור זולתי כאשר יקרא מן המיצר כענין שכל וידור יעקב נדר והיינו בעת צרה כמש"כ הראשונים וכן בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל ידרו נדרים לחזק ידים רפות בידיהם, ואולי גם זה פתח ישוב המנהג שנוהגים לנדור בשבת וי"ט.

גליון זה נודב ע"י ידידינו

שלוחא דרבנן איש אמונם של גדולי ישראל הלוחם ומוטר נפשו למען קדשי ישראל

הרב החסיד מנחם אליעזר מוזס שליט"א

לרגל יומא דהלולא רבה של הרה"ק ה"דמשק אליעזר" מויזניצא זי"ע

החל ביום ב' אלול

ולרגל שמחת לבו שמחת חנוכה בית המדרש הגדול והמפואר של חסידי ויזניץ בבית שמש

על שמו ועל זכרו של הרה"ק בעל ההילולא

יהא רעוא שזכותו הגדולה של בעל ההילולא תגן עליו ועל בני ביתו ויוצי"ח להתברך בשפע חיים ברכה והצלחה

גליון זה נודב לעילוי נשמת הגאון הצדיק המלוב"ן חסידא ופרישא שלשלת היוחסין

ב"ק אדמו"ר רבי אלעזר אבוחצירא זצוק"ל

שעלה בסערה השמימה כ"ז תמוז האי שתא ת.ג.צ.ב.ה.

הונצח לרגל השלושים ע"י מוקיר זכרו החפץ בעילום שמו

יהא רעוא שזכותו הגדולה של הצדיק תגן עליו ועל בני ביתו ויוצי"ח להתברך בשפע חיים ברכה והצלחה

מדוע יש שנוהגים כשנותנים צדקה אומרים אלהא דמאיר עננו

מדוע דווקא רבי מאיר?

הנה מנהג העולם כשנודרים צדקה אומרים אלהא דמאיר עננו.

ויש שהביאו רמז לדבר: מהפסוק משלי י"ב "דאגה בלב איש ישיחנה לאחרים" דידוע דרבי מאיר נקרא בשם אחרים כמו שמבואר בגמ' הוריות י"ג ע"ב, ועיין בתוס' ברכות ט' ע"ב, וכן סוטה י"ב ע"א א"כ זה הפשט בפסוק דאגה בלב ישיחנה דאגתו וצערותו לרבי מאיר בעל הנס שיפריש צדקה לעילוי נשמתו ויהיה לו רווחה, כך כתב בשו"ת ויצבור יוסף סימן ע"ג, וכן כתב בספר מיכלא דאסותא אות ס"ד בשם הישורי ברכה.

יש להקשות: מדוע יש שנוהגים כשנותנים צדקה אומרים אלהא דמאיר עננו, מדוע דווקא רבי מאיר ולא שאר צדיקים, כך מקשה החיד"א בספרו פתח עינים ע"ז י"ח ע"ב, וכן בשו"ת מהרש"ם חלק ב' סימן קנ"ט, וכן בשו"ת ויצבור יוסף סימן ע"ג.

איכא כמה תרוצים:

א. הנה איתא בגמ' ע"ז י"ח ע"ב שהתנא הגדול רבי מאיר בעל הנס הבטיח לשומר שינצל ע"י תפלה קצרה זו שיאמר אלהא דמאיר עננו, וכתב על זה החיד"א בספרו פתח עינים ע"ז י"ח ע"ב וז"ל מזה נשתרבב המנהג בכל גלילותינו דעל כל צרה שמתפלל האדם אומר אלהא דמאיר עננו ונודרים שמן או צדקה לנשמתו של רבי מאיר, ומביא דברמ"ע מאמר חקור דין סוף חלק א' כתב דמתכוננים לומר שבאותה כוונה שכיוון רבי מאיר אז ינצל מהצרה, וכן כתב בשו"ת יהודה יעלה חלק א' יורה דעה סימן שט"ו.

ב. הרה"ק ממונקאטש זצ"ל בספרו דברי תורה חלק א' ס"ק ט' כתב דבעת שהיה העטרת צבי חולה מסוכן והיה גוסס ואז ציווה ליתן צדקה לתוך קופת רבי מאיר בעל הנס, ואמר כי סכנת הגוסס הוא יען כי רוב גוססים למיתה, כמבואר בגמ' גיטין כ"ח משא"כ רבי מאיר לשיטתו גיטין ב' ע"ב דסבירא ליה דחוששין למיעוטא, א"כ לכן אומרים אלהא דרבי מאיר עננו, ויש שאמרו כי רוב העוונות מכריע את האדם למיתה, משא"כ רבי מאיר דחייש למיעוט, א"כ גם מועט זכיות יכריע את האדם לכף זכות, לכן אמרינן אלהא דרבי מאיר עננו.

ג. על פי מה שכתב בספר אבני שהם עה"ת ס"פ ואתחנן בשם אביו הגאון ז"ל בהא דאיתא בגמ' ר"ה ט"ז דשלשה ספרים נפתחים וכו' צדיקים גדולים נכתבין ונחתמים לאלתר לחיים, רשעים גמורים נכתבין ונחתמין לאלתר למיתה, בינונים תלויים ועומדים מראש השנה ועד יום הכפורים, ובפייט איתא שלשה ספרים מנוקדים, וביאר כי מאתו לא תצא הרעות, אבל הנה בטור אור"ח ס' תקפ"ב מבואר דלחיים בפת"ח תחת הלמ"ד משמע לא חיים, ומקורו מגמ' נדרים י"א דלחולין בפת"ח משמע לא חולין, וא"כ בספרן של צדיקים מנוקד לחיים בשו"א ובספרן של רשעים מנוקד לחיים בפת"ח, ושל בינונים נכתבים ב"ה בלא נקודות ובי"כ חותמים הנקודות, והנה בנדרים שם פליג ר"מ אהא דלחולין וסבירא ליה דבעינן תנאי כפול ולא אמרינן מכלל הן אתה שומע לאו, א"כ לשיטתו גם אם נכתב לחיים בפת"ח מתפרש לטובה, ונודע שכל צרכי האדם הם בכלל חיים וכדאי' בגמ' יומא ע"א ארצות החיים אלו מקום שווקים ופירש"י שפרנסת האדם מצויה שם, לכן בכל צרכי האדם יתכן להתפלל תפלה זו אלהא דמאיר ענינא דלשיטתו יתהפך הכל לטוב, כך כתב בשו"ת מהרש"ם חלק ב' סימן קנ"ט.

אברך שלא נותן צדקה האם מותר ליטול מאשתו צדקה?

איתא בגמ' בבא בתרא ח' עמוד ב' אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה ממשכנין על הצדקה ואפילו בערב שבת כי הא דרבא אכפיה לרב נתן בר אמי, ושקיל מיניה ארבע מאה זוזי לצדקה.

יש להקשות: איך אפשר לכפות על צדקה, הרי אמרינן בגמ' חולין ק"י כל מצות עשה שמתן שכרה כתובה בצדה אין ב"ד של מטה מוזהרים עליה, וגבי צדקה כתיב כי פתוח תפתח את ירך לו וכתביב כי בגלל הדבר הזה יברכך, כך מקשה שם בתוס'.

איכא כמה תרוצים:

א. הא דאין כופין זה רק במכות, אבל בדיבור כן כופים ובהכי מיירי בגמ', כך תרצו תוס' ב"ב ח' ע"ב בשם רבינו תם.

ב. הכא מיירי דקבלו עליהם שיכופו אותן הגבאי, כך תרצו בתוס' שם.

ג. בצדקה כופין משום דאית בה לאו דכתיב בה לא תאמץ את לבבך ולא תקפוץ וגו', כך תירץ הר"י מובא בתוס' שם.

ד. הא דאין ב"ד מוזהרין על מצות עשה שמתן שכרן בצדה היינו דאין נענשין, כך תירץ הרצב"א שם מובא בתוס' ועיין תוס' כתובות מ"ט ד"ה אכפיה ותוס' חולין ק"י ד"ה כל.

ה. בצדקה לא הויא מצוה שמתן שכרה בצדה, דהרי בפסוק בפרשתן כתוב נתן לתן ולא ירע לבבך כי בגלל הדבר וגו' יברכך, א"כ אפשר דמתן שכרה קאי על טובת הלב, אבל על עיקר צדקה אינו מבאור מתן שכרה כלל, לכן שפיר כופים, כך כתב במנחת חינוך מצוה תע"ט, ודבר זה כבר קדים בספר העקרים מאמר שלישי פרק ל"ג, וכן כתב במשנה למלך פרק ג' מעבדים הלכה י"ד.

ו. רק במצוה שכל פעם שמוזכר בתורה כתוב השכר, זה מצוה שמתן שכרה בצדקה, משא"כ צדקה כתובה כמה פעמים בתורה בלא השכר לא מקרי שמתן שכרה בצדה, כך תירץ המנחת חינוך מצוה תע"ט, אבל כותב דזה רק לולי דברי התוס'.

הנה בשו"ת נודע ביהודה תניינא חלק י"ד סי' קנ"ח נשאל באשה שיודעת שבעלה מקמץ בנתינת צדקה ואינו נותן לפי ערכו והיא נו"נ תוך הבית ומחלקת צדקה לפי העושר ויודעת שבעלה מקפיד אם מותר לקבל ממנה, והשיב דגזל גמור הוא וחלילה לקבל ממנה ואף שב"ד כופין הצדקה, מ"מ מי שם האשה לשופטת ואשה פסולה לדון וגם לב"ד אין רשות ליקח ממנה בלי ידיעתו, גם להתיר לה בימי עיבורה ליתן חלקה לעניים להתפלל עבורה ולעשות לה פדיון ג"כ אינו נכון דאין זה בכלל רפואה רק אם היו כל בני משפחתה נוהגים כך אפשר לומר שמחוייב גם הבעל לעשות לה כן וכופין אותו על כך אבל לא שהיא תעשה זאת בלי ידיעתו בגניבה.

והנה בערוך השלחן ס"ק י"ג כתב חידוש גדול דכיון דקיי"ל כופין על הצדקה, ועכשיו בזה"ז אין לנו כח לכוף, לכן אם יש איש קמצן והאשה נותנת צדקה בלא ידיעתו אע"פ שהיא בעצמה אינה יכולה להיות שופטת, אמנם אם הרב שבעירו אומר שלפי ערכו אם היה ידו תקיפה היינו כופין ע"ז, יכולה ליתן כשיעור הזה ולמה נגרע במה שאין בידו לכוף אם יש ביכולתו להוציא הצדקה שהוא מחויב, אע"ג דכפיה היא מדעת בעלים וכאן שלא מדעתו, מכ"מ החיוב מוטל עליו ואנחנו דנין זה כפי חיובו, ומדחה בזה שיטת הנודע ביהודה הנ"ל, וכתב דאולי בזמן הנו"ב אולי עדין היו כופין, לכן אסור לאשה לתת.

ובשו"ת שבט הלוי חלק ה' סימן קל"ב תמה עליו דדבריו אין מתקבלין על הלב דמנ"ל להרוס הלכה פשוטה דאסור לקבל ממנה, וכפיה אין כאן כיון שהוא שלא בפני הבעל, ומה שהוא מחויב אינו מחויב להוציא זה מיד האשה באיסור.

מי שנדב בית הכנסת האם מותר לפרסם את שמו על הבית

הכנסת שהוא נדב את זה?

קימ"ל יורה דעה הלכות צדקה סימן רמ"ט ס"ק י"ג לא יתפאר האדם בצדקה שנותן, ואם מתפאר לא די שאינו מקבל שכר, אלא אפילו מענישין אותו עליה.

ומקורו בסמ"ג מ"ע קס"ב **ומביא ראיה**: מאה דאיתא בגמ' דתניא בפרק קמא דבבא בתרא י' ב' נענה ואמר רבן גמליאל "צדקה תרומם גוי וחסד לאמיים חטאת" משלי י"ד ל"ד צדקה וחסד שאומות העולם עושים, חטא הוא להם, שאין עושים אלא להתיהר, וכל המתיהר נופל בגיהנם.

ומסיק הרמ"א: ומ"מ מי שמקדיש דבר לצדקה, מותר לו שיכתוב שמו עליו שיהא לו לזכרון, וראוי לעשות כן.

ומקורו בשו"ת הרשב"א חלק א' סימן תקפ"א שנשאל באחד שבנא בית הכנסת משלו ובא ראובן המקדיש לכתוב על פתח ההיכל שמו למען הזכיר שמו על מה שהקדיש, ועכבו בידו קצת מן הצבור האם יכולין לעכב בידו מן הדין או לא.

ומסיק הרשב"א: איני רואה שיוכלו הצבור לעכב מן הדין ולא מן הראוי מכמה צדדין, כי המקדיש והבונה משלו לשמים מי מעכב על ידו מלהזכיר שמו בשלו, ובהקדשו אין אדם מעכב בשל חבירו ובנסכיו על חברו, ועוד דבכמה מקומות בקהילות הקדש שנוהגין כן, גם במקומנו הוא כתוב בכותל ההיכל זו מדת חכמים היא ומדת וותיקין כדי ליתן שכר לעשות מצוה, ומדת התורה הוא שהיא כותבת ומפרסמת עושה מצוה, ואם התורה עשתה כן צריכין אנו להלך אחר מדותיה של תורה שהן דרכי נועם, הנה בהצלת יוסף שהצילו ראובן מיד אחיו כתב עליו הכתוב בראשית ל"ז וישמע ראובן ויצילהו מידם ובגמ' ב"ב קל"ג ב' אמרו ביוסי בן יועזר כשהקדיש עליה דדינרי וכשמכר מרגלית למקדש ב"ג עליות דדנרי ונתנו הגזברים שבעה והקדיש ששה הנותרים ועמדו שם וכתבו יוסי בן יועזר הקדיש אחת בנו הקדיש שש, מכאן אתה למד שהיו נוהגין לכתוב כן שמות המקדישין לשמים להיות להם לזכרון טוב על מצות ולפתוח דלת לעושה מצות, ע"ש שהביא עוד ראיות.

והנה בחכמת אדם סוף כלל קמ"ד תמה על הרשב"א וז"ל ולכאורה כל הראיות שהביא אינו אלא שאחרים מפרסמים מעשיו אבל מנלן שהוא יכתוב על עצמו.

יש להקשות: כיון שאסור להתפאר בעשיית צדקה, א"כ איזה זכרון הוא לנותן, הרי בשמים יודעים בלי הכתיבה, והוא לעצמו אסור להתפאר בזה, א"כ איך כתב הרמ"א שמותר לכתוב כדי שיהא לו לזכרון, והנה בלבוש יור"ד סימן רמ"ט ס"ק י"ג נראה שהרגיש בקושיא זו שאחר שהביא את דברי הסמ"ג שאסור להתפאר מביא את דברי הרשב"א הנ"ל וכותב על זה שאין זה התפארות אלא זכרון בעלמא שיזכר הדבר מי הנותן, מ"מ קשה מה מטרתו של זכירה זו.

איכא כמה תרוצים:

א. ע"פ מה שכתב הט"ז יור"ד סימן רמ"ט ס"ק ד' לבאר דברי הרמ"א דמה שכתב שמותר לכתוב את שמו שיהא לו לזיכרון, הכוונה שמטרת הנותן בזה היא משום שע"י ששמו כתוב על הדבר שמקדיש אזי לא יהא באפשרות אח"כ הקהל לשנותו וכמבואר ברמ"א יור"ד סימן רמ"ט ס"ק ג' דכל זמן ששם בעלים חקוק עליה מקרי שלא נשתקע שם בעלים ממנו ואין לשנותו עכ"פ לדבר הרשות, ולפי זה אין כאן קושיא על הרמ"א שהרי אינו עושה כן לתפארות, מעדני אשר.

אבל בנקודות הכסף שם חלק על הט"ז: שבחנם בדה טעם מלבו שהרי מהרשב"א לא משמע כן שכתב הטעם משום דראוי ליתן שכר לעושי מצוה.

ב. הכוונה לזכרון כשיראו מה שנתן יזכירו אותו ויהא זכר צדיק לברכה כשיאמרו וישבחו אותו, כך כתב בשו"ת מעיל צדקה סימן א', ועיין בספר מנהג ישראל תורה סימן רמ"ט.

ג. הא דאסור להתפאר זה רק כשנותן הצדקה בשביל לקנטר או כשנותן באופן שהעני מתבייש, אבל בלאו הכי גם לסמ"ג מותר, דהרי אמרינן בגמ' פסחים ח' ע"א האומר סלע זו לצדקה בשביל שיחיה בני או שאהיה בן העולם הבא הרי זה צדיק גמור, ומדוע להתפאר גרע משאר שלא לשמה אלא בעל כרחך דמיירי בלקנטר, וא"כ הא דכתב הרמ"א שמותר לכתוב שמו לזכרון מיירי שאינו עושה את זה לקנטר, כך כתב בחדרי דעה יור"ד סימן רמ"ט.

מעדני אשר: וביסוד זה אפשר ליישב קושיא חמורה על מה שכתב בחתם סופר פרשת פקודי ע"מ קס"ב רמז בפסוק "פזר נתן לאביונים" צדקתו עומדת לעד פירוש כי בנתינת צדקה ישובח האיש גם זה האיש שמפאר עצמו שאפילו לנסות את הקב"ה מותר מכ"ש לפאר עצמו בזה וזהו "פזר" נתן לאביונים ראשי תיבות פעמון זהב כמון פירוש שמשמיע קולו בתניינו לאביונים מ"מ צדקתו עומדת לעד, וקשה הרי זה נגד מה שפסק הרמ"א שאסור להתפאר בצדקה, ולפי חילוק דלעיל אתי שפיר.

אבל במהרש"א חידושי אגדות כתובות ס"ז עמוד א' **חולק על זה**: דהקשה על הא דאמרינן בגמ' שם דנקדימון בן גורין אע"פ שעשה הרבה צדקה לא נקרא צדקה משום דעשה את זה לכבודו, ולכן נענש שלבתו לא היה מה לאכול, והקשה המהרש"א הא אמרינן גבי צדקה אפילו שלא לשמה יש לו שכר עליה כדאמרי' כדי שיחיה בני וכו' ודרשו ובחנוני נא בזאת וגו' ד"ל האי שלא לשמה לכבוד הוא גרע טפי ורבים בדור הזה שמקבצין עושר שלהם שלא באמונה ובחילול השם כגזלת עובד כוכבים ואח"כ מתנדבים מאותו ממון להיות להם כבוד בכל שנה ולתת להם ברכת מי שברך להיות להם שם ותפארת ואין זה אלא מצוה הבאה בעבירה ואין לעושר הזה קיום, חזינן דסבירא להו דאף כשאינו עושה לקנטר רק עושה לשם כבוד אסור לעשות מצות צדקה.

ובקובץ שיעורים שם בכתובות כתב אע"ג דפירש רש"י בפסחים ח' ע"ב דהיא דמתכוין למצוה וגם לתועלת עצמו הרי זה צדיק גמור, א"כ מדוע לא נחשב צדקה לנקדימון בן גורין כיון שעשה לשם כבוד, וכתב דצריך לומר דנקדימון לא התכוון לשם מצוה רק לכבודו גרידא, אבל דחה דלא מיסתבר לומר כן דהרי בגמ' אמרינן נקדימון בן גורין נדקה לו חמה ובודאי שעשה מצוה עשה כוונתו לשם מצוה וכתב דשמה יש לומר דלכבודו גרע טפי ממכוין על מנת שיחיה בני דהויא כעובד בשיתוף כמו שכתב בחובת הלבבות שער ג' פרק ד'.

ומביא הקובץ שיעורים שהחפץ חיים תירץ: ע"פ מה דאמרינן בגמ' מנחות מ"א דבעידן ריתחא מענישים אף על דברים דבסתם יום לא היו מענישים, א"כ אתי שפיר דהרי המעשה של נקדימון היה בזמן החורבן הבית, דאין לך עידן ריתחא יותא מזה, ועל כן נענש כשעה שלא לשמה.

אבל בהפלאה שם בכתובות הקשה על המהרש"א: הרי אמרינן בגמ' נזיר כ"ג ע"ב לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות שלא לשמה, ובתוס' ברכות י"ז סוטה כ"ב תענית ז' כתבו דאפילו על מנת לתגדר ולקנות לו שם מותר, חזינן דאף לכבוד מותר לעשות מצוה.

מכתבים למערכת

האם נותר לעשות קניות בערב שבת לצורך שבת קודם התפלה

מה שהבאתם מחלוקת הפוסקים האם מותר לעשות קניות בערב שבת קודם התפלה או דילמא אסור דהויא בכלל הפצו שאסור לעשות קודם התפלה, והבאתם מהמשנה ברורה סימן קכ"א שכתב דאם רגילין למכור בבוקר השכם קודם התפלה ולא ימצא לקנות אחר התפלה יקנה ואח"כ יתפלל, משמע דלהלכה אין היתר לקנות רק באם לא ימצא אח"כ, אבל אם אין חשש אסור לקנות.

הרה"ג רבי אליעזר שוורץ שליט"א מרבני כולל עמק התורה בני ברק יש להעיר דהמשנה ברורה סימן פ"ט ס"ק ל"ז כתב דלקנות צרכי סעודה בע"ש קודם תפלה שרי דחפצי שמים המה הא בחול אסור, ושם אינו מחלק בין אם ימצא אח"כ או לא, ומשמע דסובר דבכל אופן מותר.

האם בשבת מותר לגרום לברכה שאינה צריכה כדי להשלים מאה ברכות

מה שהבאתם מחלוקת הפוסקים הם בשבת מותר לגרום לברכה שאינה צריכה כדי להשלים מאה ברכות.

הרב מרדכי גלנדאר שליט"א בית שמש נראה לציין כמה פוסקים שכתבו דבשבת לויא חיוב כלל לברך מאה ברכות, בספר עקידת יצחק לר' יצחק בן ערימה פרשת שלח כתב ולזה קבעו מאה ברכות בכל יום, וזלתי בשבת שיש לו נפש יתירה ושבעה מעונג השבת ומתוספת הלימוד, וכן כתב בשם משמואל פרשת עקב תר"י ושבת שבכלל כל דינין מתעברין מינה ועל כל פנים אין הרע"ג כל כמו בימי החול, ועל כן אין החיוב מדינא לברך בשבת מאה ברכות.

הרה"ג יוסף ויסקולדר שליט"א ירושלים נראה להעיר דהחיד"א בברכי יוסף אור"ח סימן מ"ו מביא שתי הדיעות ומאריך בדבריהם, בתוך הדברים הוא מביא תשובה בכתב יד מר"ש הלוי מאיזמיר, שהסכים עם המהר"ם גלאנטי, וכתב שמשמע מדברי תשובת הרא"ש שאין אסור גמור בברכה שאינה צריכה, אלא הדבר הוא משום מדת חסידות, ואם כן כשיש צורך נדחית מדת החסידות, ואפשר לברך והחיד"א מפלפל בזה.

הרה"ג לוי יצחק גיגר שליט"א בני ברק נראה לציין דבחכמת שלמה אור"ח סימן מ"ז כתב בפשטות דבשבת מאה ברכות מותר לגרום ברכה שאינה צריכה בשבת.

מדוע זיתים של ארץ ישראל היא משבח ארץ ישראל הרי זה קשה לשכחה

מה שהקשתם מדוע זיתים של ארץ ישראל היא משבח ארץ ישראל, הרי זה קשה לשכחה, ותצאתם.

הרה"ג עמרם נתן טויבער שליט"א ירושלים מחבר הגיליון הנפלא ביכורי ענבים נראה לתרץ, דהנה מוסיפים שמן לזיתים משום דאין קשה לשכחה, אבל שמן הרי הוא סגולה לחכמה, לכן יש לומר דזיתים של ארץ ישראל אית בהו מעלה יתירה דאירא דארץ ישראל מחכים לכן אפשר לא צריך בכלל להוסיף שמן דאירא דארץ ישראל מבטל להקשה לשכחה של הזיתים.

על מה סמכו העולם ללכת בשבת לבית החתן קודם התפלה הרי יש בזה איסור

מה שהקשתם בשם אחרונים על מה סמכו העולם שבשבת אופרין חולכים לבית החתן קודם התפלה ומלווים אותו, הרי יש איסור ללכת לבית החתן ותרצתם בכמה אופנים.

הרב יוסף דויטש שליט"א בני ברק כולל תורה וחסד הרב יצחק קדמון שליט"א שנלבים נראה לתרץ ע"פ שיטת הפר"ח סימן פ"ט דמותר לקנות צרכי שבת קודם תפלת שחרית דכיון דהויא דבר מצוה לא נכלל בכלל הפצו שאסור לעשות קודם התפלה אלא דהויא הכלל חפצי שמים, לפי הנ"ל אתי שפיר דהרי ללוות את החתן זה גמילות חסדים כמו שהבאתם מפרקי דרבי אליעזר, א"כ נכלל בכלל חפצי שמים דמותר.

הגאון רבי דוד ליסציץ שליט"א ר"ב היכל התלמוד ת"א הרב ישעיה מרגלית שליט"א ירושלים מה שתרצתם בשם אחרונים דלכן מותר כיון דחתן דומה למלך הרי זה כמו עבד שמוטר להקדים קודם התפלה לבא לביתו של המלך, נראה להעיר דנהי דחתן דומה למלך, מ"מ אנשים שהולכים לשם אין להם דין עבד לגבי מלך א"כ אין זה דומה.

ברכת מז"ט
לב"ק מרון האדמו"ר מצאנז שליט"א
 לרגל השמחה הכפולה בבית צדיקים
 שמחת הולדת הנכדים התאומים
 בנים לבנו בכורו ברא כרעא דאבוה
 הגאון רבי יחזקאל שרגא ברוך הלברשטאם שליט"א
 רב הצעיר דקרית צאנז נתניה
 יהא רעוא שמשמחה זו ישפע טפע שמחות לכל עם ישראל

תגובות אפשר לשלוח עד ליום ג' בערב בלבד
 להרב אשר אנשיל שוורץ שליט"א
 לפקס המערכת: 057-7961607 או למייל: leviber@gmail.com
 לבידורים בכל ענייני המערכת, בטל: 057-3166560
 מי שמעוניין להצטרף לאלפי המנויים נא להתקשר למערכת

מה שכתבתם בשם הפוסקים הליכות שלמה תפלה פרק כ"ב ס"ק כ"ה וכן בשו"ת שבת הלוי חלק ה' סימן כ"ג דאשה אינה חייבת לברך מאה ברכות בכל יום, וטעם הדבר דכיון שהחשבון של מאה ברכות כלול בעיקרו מ' תפלות היום וברכות קריאת שמע, לכן מסתבר דמעיקרא לא חייבוה לנשים שודאי פטורות מחלק מן התפלות והברכות.

הגאון המפורסם רבי שמאי קהת גראס שליט"א דומ"ץ מחזיקי הדת מה שהקשתם דלפי מה שכתב הטור אור"ח סימן מ"ו שתיקן דוד מאה ברכות ע"י מעשה שהיו מתים בכל יום מאה נפשות מישראל ולא היו יודעים על מה היו מתים עד שחקר והבין ברוח הקודש ותיקן מאה ברכות בכל יום, א"כ מדוע אשה אינה מחוייבת, אטו אנשים צריכים לחיות ונשים אינם צריכים לחיות, נראה לתרץ ע"פ מה דאיתא במדרש רב קהת ק"ח כ"א דרק אנשים מתו ולא נשים, לכן תיקנו מאה ברכות רק באנשים.

הרב שאול מרגליות שליט"א מודיעין עילית נראה להעיר דלפי מה שכתב בספר הרוקח הלכות ברכות סימן ש"כ דטעם הדבר שתקנו מאה ברכות, הוא כדי להגן על צ"ח קלות הכתובים במשנה תורה וכשתדרוש גם כל חלי וכל מכה הרי ק' א"כ יש סברא שאשה נמי תתחייב ומדוע אשה אינה חייבת.

הרב יואל כהן שליט"א בני ברק נראה להעיר דבספר פניני תפלה כתב בשם מרן הגר"ש אלישיב שליט"א שגשים חייבות בק ברכות, וכן כתב מרן הר"ר קניבסקי.

מדוע אבל שאסור ללמוד תורה יותר קל להרוג אותו הרי יכול ללמוד דברים הרעים

מה שהקשתם על הכלי יקר שכתב בפרשת תולדות דלכן אמר עשוי בלבו יקרבו ימי אבל אחי ואהרזת את יעקב אחי ז"ל תלה הדבר בימי אבל, לפי שאבל אסור לעסוק בתורה כי פקודי ה' ישרים משמחי לב, ויצחק אמר והיה כאשר תריד דהיינו בזמן שלא יעסקו בתורה ופרקת עולו, ואם כן באבל ודאי לא יעסוק בתורה ולא יהיה לו דבר המגין עליו ואז אהרזת את אחי, והקשתם הרי יכול ללמוד דברים הרעים, וא"כ זה יגין עליו, ותצאתם דמזה חזינו גדול שרק תורה בשמחה יכול להגין על האדם לשמור אותו מכל דבר רע, אבל תורה שאינו לומד בשמחה אינו יכול להגין על האדם.

הרה"ג רבי משה פריד שליט"א ס. פאלא ברזיל נראה להעיר, דיש לבאר דבריו באופן אחר, ע"פ שיטת הפוסקים דאבל פטור ממצות תלמוד תורה, והלמוד דברים הרעים הוא רשות ולא חובה עיין ערך השלחן אור"ח סימן תקנ"ד, והנה נגמ' סוטה כ"א מבואר דרק לימוד תורה של מי שמצוה ועושה הוא דמגני ומצלי, ומעתה אתי שפיר דלימוד דברים הרעים בימי אבלות דהויא נגדר אינו מצוה ועושה אין בו כח להגן.

הרב יעקב וינוגרט שליט"א כולל צאנז נתניה נראה לתרץ, ע"פ מה שהביא הביאור הלכה סימן תקנ"ג בשם המאמר מרדכי לפי שאין אדם לומד אלא מה שלבו חפץ ויענינו הרואות דכמה ת"ח מתרשלים בלימוד המתור ביום ט"ב עצמו משום דצער הוא להם ללמוד כמה שאינם רגילין, וגם אני בעוה"ד כאחד מהם ואי לאו דמיסתפינא מחברייה ה"א דאפילו ביום ט"ב עצמו היה לנו להקל, לפי הנ"ל אתי שפיר.

הגאון רבי גמליאל רבנובויץ שליט"א מח"ס גם אני אידך נראה לציין דבספר שיח התורה חלק ב' סימן ל"ז נשאל בזה הגר"ח קניבסקי שליט"א, ותירץ דשה ללמוד כל היום דברים הרעים.

הרב יעקב ישראל מיונער שליט"א לונדון נראה שדווקא אם הוא עוסק ועמל בתורה אז זה מגין עליו, משא"כ בימי אבלו רק מותר לו לקרות דברים הרעים, והוא אינו מגין עליו כל כך.

ברכת מז"ט לידידינו
 הרה"ג ר' יצחק קאה שליט"א ירושלים
 מנהל ומייסד ת"ת עצת אמת
 לרגל שמחת אירוסים נכדתו תח"י
 בת לבנו הרב זאב שליט"א
 עב"ג נ"י
 יהא רעוא שיוכה לדאות נחת
 מכל יוצ"ח

גליון זה נודב
 לעילוי נשמת הרב שמואל אהרן
 בן הרה"צ שמעיה יוספוביץ ז"ל
 נלב"ע כ"ה מנחם אב ת.נ.צ.ב.ה.
 ולעילוי נשמת
 מרת טובה גיטל בת הרב שלום ע"ה
 נפטרה כ"ז סיון תש"ע ת.נ.צ.ב.ה.
 הונצח ע"י בנו ידידינו הנדיב הנכבד
 הרה"ג ר' שמעון יוספוביץ שליט"א
 וע"י נכדו
 הרב משה חיים יוספוביץ שליט"א

ברכת מז"ט לידידינו הגאון
רבי ראובן נתן נטע זילברשטיין שליט"א
 רב קהלת ישמח משה ס. פאלא ברזיל
 לרגל שמחת אירוסים בנו נ"י
 עב"ג תח"י בת
 הרה"צ ר' יהודה לייב ברגר שליט"א
 נכדת כ"ק האדמו"ר ממישקולץ שליט"א